

REPORTAGE

Foto: Will Dokter

Vossenjacht met aardhonden

Springt de vos of springt hij niet?

Niet lang nadat Jacob, de ruwhaar teckel van Will Dokter, op een pijp van de vossenbouw is gezet, stijgt er een gedempt gejoel vanonder de grond op. Luid! Dokter steekt een vinger op ten teken dat de vos ieder moment kan springen. Op de gezichten van de geweren die zich rondom de bouw hebben geposteerd, is de spanning af te lezen. Ogen speuren de pijpen af, wachtend op de komst van een rode schicht. Geweren worden vaster omklemd, zal het Jacob dit keer wel lukken om de vos uit de bouw te drukken?

Tekst: Berend te Hennepe; foto's Erik van Til

REPORTAGE

Ook in de eerste bouw die we op deze grauwe januaridag aandeden, klonk het 'luid', dat echter alleen waarneembaar was als je je hoofd in een van de pijpen stak. Heel diep in de bouw was dan een hoog, aanhoudend gekef van de teckel waarneembaar die een vos had klemgezet. Waarschijnlijk zat de vos in een doodlopende pijp en was niet tot vluchten te bewegen. Geen van de drie teckels die Dokter voorjaagt, zal zonder reden een vos grijpen. Dat heeft één groot voordeel: je hoeft minder vaak te graven. Een scherpe

aardhond zal de vos attaqueren, beetgrijpen en vervolgens niet meer loslaten. Graafwerk is dan noodzakelijk om de hond terug te krijgen. Jacob daarentegen laat zich na wat geroep in de pijp door zijn bazin ertoe verleiden om terug te keren. Zijn vacht met zand besmeurd, komt hij na een tijdje kwispelend uit een van de pijpen tevoorschijn. Behalve moed vergt het werken onder de grond de nodige fysieke kracht van een hond. Vandaar dat er vandaag afwisselend vier honden worden ingezet. Vaak springt de vos alsnog wanneer de

REPORTAGE

rust rondom de bouw is teruggekeerd. 'Een vos heeft er een hekel aan als er in zijn huis is gerotzooïd', weet bouwjager Peter Broeders, die Will Dokter assisteert en zelf ook een teckel bij zich heeft. Een van de geweren blijft daarom op de bouw achter. En inderdaad: na een minuut of 25 verscheen volgens de jager heel voorzichtig de kop van een vos uit een van de pijpen, die hem echter in de smiezen kreeg en zich vervolgens weer schielijk terugtrok.

Prenten

Dat het wemelt van de vossen in deze bossen op de zuidwestelijke Veluwezoom laat zich gemakkelijk vaststellen aan de hand van de vele prenten in de sneeuw. Het is half januari, midden in de ranstijd, dus de meeste staan paarsgewijs. Hans Mulder, een van de combinatoren in dit veld, heeft de sneeuw van de afgelopen weken benut om een aantal vers belopen bouwen te traceren. Voor de ingang van verschillende bouwen zijn op de sneeuw de zanderige prenten zichtbaar van een vos die de bouw heeft verlaten, evenals de met fijne zandkorrels bestrooide plek waar hij zijn vacht heeft uitgeschud.

In kaart brengen

Belangrijk is dat de bouw goed in kaart wordt gebracht. Hoe groot is het vossenhol? Bestaat de bouw slechts uit een enkele pijp die naar de ketel (meestal op een afstand van zes à acht meter van de ingang) leidt, dan zal de vos doorgaans niet springen. Uit een bouw die bestaat uit meerdere met elkaar in verbinding staande ketels en voorzien is van verschillende uitgangen, zal een vos eerder geneigd zijn te springen. En ook niet onbelangrijk: waar bevinden zich de pijpen? Zie je er namelijk eentje over het hoofd, dan bestaat de kans dat een vos onbeschoten het veld kan ruimen. Ook is het zaak je er terdege van te vergewissen dat er geen das huist. Een dassenbouw is vaak herkenbaar aan de sporenritten voor de ingang, de grote zandhopen voor de bouw en de latrines in de vorm van kleine putjes. Een belopen bouw geeft echter nog geen garantie dat er overdag een vos huist. Volgens Broeders houdt het merendeel van de vossen zich ook overdag bovengronds op. Maar vandaag lijken we het te treffen: slechts een tweetal vossenholes wordt door de

honden onbewoonbaar verklaard. Het waterkoude weer is waarschijnlijk in ons voordeel.

Springen

Of een vos al of niet springt, hangt niet alleen af van de scherpte van een hond of het type bouw. Het is ook afhankelijk van het optreden van de jagers rondom de bouw. De kansen op succes verminderen aanzienlijk als de jagers niet zeer behoedzaam opereren. 'Met elk geluid dat je maakt, neemt de kans toe dat de vos in de gaten krijgt wat zich boven zijn hoofd afspeelt. Hij zal dan niet springen', zegt Broeders. Een factor waar je als jager minder invloed op kunt uitoefenen, is de aard van de vos. Net zoals bij mensen en honden, heb je hier te maken met moedige en angstige dieren, de laatste zullen eerder springen.

Veiligheid

Jagermeester Hans Mulder wees er in zijn welkomsttoespraak al op: de veiligheid voor mens en hond staat voorop. Dat betekent dat als een vos springt niet onmiddellijk wordt geschoten. De kans dat de aardhond de vos op de hielen zit, is namelijk niet ondenkbaar. Zeker als er sprake is van ruime gangen waar de hond goed snelheid kan maken. Of een hond geschikt is voor de bouwjacht, hangt mede af van zijn borstomvang. Die bedraagt idealiter zo'n 35 tot 42 centimeter. In dat geval kunnen ze probleemloos de gangen doorkruisen. Van belang is natuurlijk ook dat de hond stamt uit een werklijn. Door verschuiving in de interesses van de fokkers zijn aardhonden met specifieke eigenschappen voor de bouwjacht echter moeilijk te vinden.

Kunstbouw

Maar hoe leer je een aardhond zijn kunstje? Een aardhond is immers geen natuurlijke tegenstander van een vos en moet dus worden getraind om te weten wat hij met een vos onder de grond moet doen. Broeders: 'In een kunstbouw kun je de natuurlijke situatie in een bouw gecontroleerd nabootsen. Een zeer ervaren trainer kan dan zien of de hond geschikt is voor de bouwjacht. In Nederland is deze simulatie echter niet mogelijk, de wet verbiedt het trainen met levend wild. Daarvoor wijkt Broeders uit naar Frankrijk of Duitsland, waar nog op grote schaal wordt getraind op de vos in een kunstbouw. Je kunt dan de hond kennis laten maken met de vos en vaststellen of hij luid geeft. Sommige honden blijken bouwluid te zijn. In dat geval begint de hond te blaffen zodra hij onder is. Ze kunnen dan een uur lang in de bouw rondrennen zonder dat er een vos in zit. Dat wil je niet,' aldus Broeders. Het luid geven wordt bij de teckels getest door de zogenoemde 'luid op spoor' proef, waarbij de honden op een warm hazenspoor worden gezet.

Aangezien in Duitsland de vos door middel van een hekje is afgeschermd van de hond, is het volgens Broeders moeilijk te voorspellen wat de hond gaat doen als hij onder de grond daadwerkelijk contact heeft met een aanvallende vos. 'Het kan de hond ook overmoedig maken, omdat de hekjes er altijd tussen zitten. In Frankrijk daarentegen, waar wel contact tussen hond en vos mogelijk is, kun je zien hoe de hond reageert op een vos, of hij scherp is of niet.'

Hoogtepunt

Het gejoel van Jacob lijkt een hoogtepunt te bereiken. Nogmaals prent ik mij de veilige schietrichting in. De vrije schootsruimte is in dit deel van het bos met struiken en omgewaaide bomen beperkt. Als de vos komt, moet het hoe dan ook snel gaan. Maar langzaam neemt het ondergrondse geblaf af en lijkt over te gaan in standluid. Na een tijdje steekt Will Dokter haar hoofd in een van de pijpen van de bouw en roept haar hond, die even later tevoorschijn komt. Een verse hond wordt ingezet, maar ook hem lukt het niet de vos te bewegen de bouw te verlaten. Soms willen ze springen, vandaag echter niet.■